

Oud-ASML'er helpt mee met de

Veldhovense liefde voor 'Just Jane'

Oude liefde roest niet bij Cees van der Leeuw uit Veldhoven. Hij kan niet wachten totdat hij weer mag sleutelen aan een bejaarde Lancaster bommenwerper: „Die kist moet weer de lucht in.”

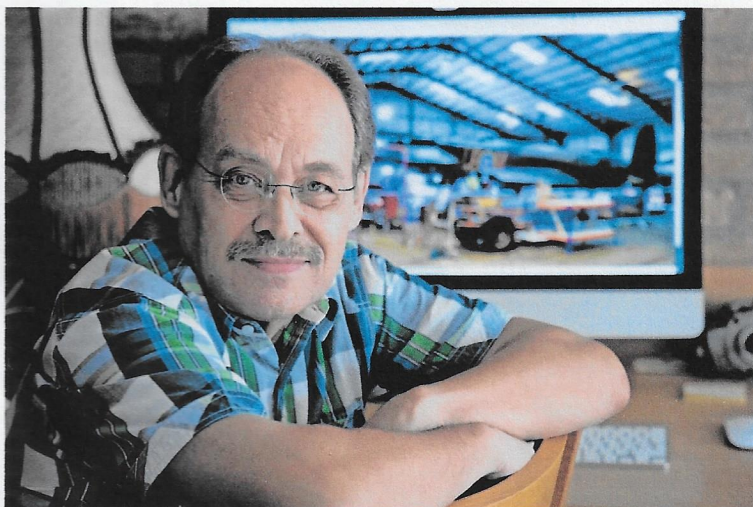
HAKS WALBURGH SCHMIDT

Zodra het na corona weer kan, hervat Veldhovenaar Cees van der Leeuw zijn bezoeken aan East Kirkby, een verstillid dorpje in de Engelse 'countryside'. Daar wacht zijn grote liefde 'Just Jane', een originele viermotorige Lancaster bommenwerper, op verdere restauratie. Samen met een heel team monteurs werkte Van der Leeuw al aan elke propeller, elke motor, elke spant en iedere klinknagel om de *grand old lady* binnen zeven jaar weer luchtwaardig te krijgen.

Over de hele wereld vliegen er nu nog slechts twee. Tijdens de Tweede Wereldoorlog vlogen de Britse Lancasters in honderdtallen iedere nacht over ons verduisterde land om Duitsland te bombarderen. Bij operatie Manna in april 1945 zijn zij ingezet voor voedseldroppings boven het toen uitgehongerde westen van Nederland. Er zijn ruim 7300 exemplaren gebouwd, die ongeveer 156.000 vluchten uitgevoerd hebben. Een schrikwekkende 3200 gingen tijdens de oorlog verloren.

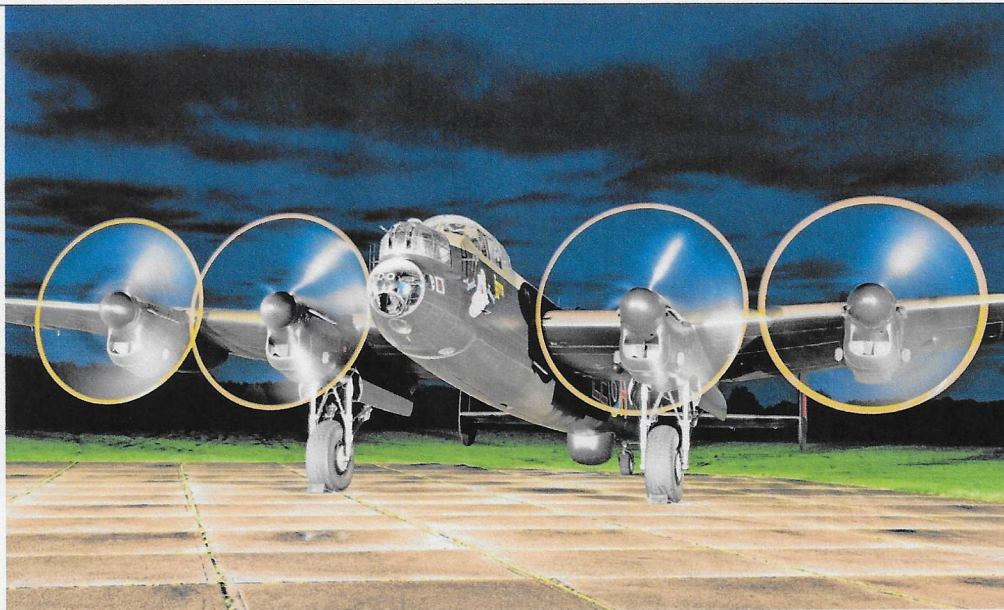
Het Lincolnshire Aviation Heritage Centre, met museumdirecteur Andrew Panton, is gevestigd op de voormalige luchtmachtbasis East Kirkby. Tegenwoordig is het terrein in het bezit van de familie Panton, die er een grote boerderij heeft. De verkeerstoren en een hangar staan er nog steeds. Hun band met de Lancaster is een bijzondere. De oudste broer van Andrews grootvader is als vlieger van de Royal Air Force (RAF) bij een bombardementsvlucht naar Neurenberg in november 1944 met zijn Lancaster neergestort. „We willen de herinnering behouden aan de 55.000 man van RAF Bomber Command die tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn gesneuveld. Alleen al op East Kirkby zijn 848 bemanningsleden niet teruggekeerd.”

Van der Leeuw is vereerd dat hij mee mag werken aan de restauratie. „Het voelt als het redden van kwetsbare industriële geschiedenis.” Vroeger werkte hij als elektronicus bij het Veldhovense ASML. Hij is al jaren gek op oude vliegtuigen. Zo werkte hij al eens mee aan de restauratie van een eenmotorig toestel, een Dornier 27. „Ik heb daar veel geleerd rond vliegtuigtechniek en ontdekte dat je nooit klaar was met onderhoud.” In 1998 werd hij vrijwillig-

Cees van der Leeuw. FOTO KEES MARTENS/DCIMEDIA

restauratie van Britse bommenwerper

liger bij het luchtvaartmuseum Koninklijke Luchtmacht Historische Vlucht in Gilze-Rijen. Als vliegtuigliefhebber dook Van der Leeuw in die jaren ook in het verhaal van een andere Britse bommenwerper, een Halifax. Die was in mei 1944 bij Eindhoven neergestort. Hij achterhaalde hoe het de bemanningsleden verging, van wie een aantal de crash niet overleefde. „Het was erg emotioneel om hun familieleden meer informatie te kunnen geven over wat er gebeurd was.”

Historische betekenis

In 2016 hoorde hij dat ze in Engeland een oude Lancaster weer luchtwaardig wilden maken. „Dat maakte me nieuwsgierig, want het is een prachtig, groot en technisch complex vliegtuig. Voor die tijd wat het een technisch hoogstandje. Net zo modern als een F-35, de Joint Strike Fighter, nu. En met een ongelooflijke historische betekenis in de geallieerde luchtoorlog tegen nazi-Duitsland. Dus ik heb me toen als vrijwilliger aangemeld bij het museum en was na een paar e-mailtjes welkom. Fantastisch!”

En zo vertrok Van der Leeuw in oktober 2018 voor de eerste keer, met de boot en de auto, naar het Engelse dorpje. Hij weet nog goed hoe hij met Andrew Panton de hangar binnenstapte en oog in oog stond met de 6 meter hoge Lancaster. Er zou-

‘Just Jane’ kan nu nog slechts rijden, niet vliegen. De restauratie gebeurt ‘s winters in een enorme hal. FOTOS SILKSHEENPHOTOGRAPHY

den vele trips volgen. Hij logeerde er stevast in een bed & breakfast om de hoek van het museum. Werken aan het vliegtuig kan alleen in de wintermaanden, want in de zomer verdient de Lancaster als een geketende havik daar inkomsten voor het museum met dagelijkse taxi rondjes.

Zijn eerste ontmoeting met het bejaarde vliegtuig vergeet Van der Leeuw nooit meer. „Andrew Panton stelde mij voor aan de andere monteurs die al aan de Lanc werkten, onder wie zelfs een Canadees en een Australiër. Het was er ijskoud, omdat de verwarming stuk was. In mijn eerste twee weken heb ik meegewerkt aan het monteren van een brandstoftank in de vleugel, aan de vleugelbeplating en aan het demonteren van het linker verticale staartvlak. Ik heb geen kou gevoeld, zo prachtig was het om deze ooit supermoderne technologie van de ondergang te redden.”

Stripfiguurtje

De naam voor het toestel ‘Just Jane’ is afkomstig van een beroemd en licht erotisch stripfiguurtje uit de oorlogsjaren. Het stuk vernuft rolde als de NX611 in april 1945 uit de Austin Motors fabriek bij Birmingham naar buiten. Door de capitulatie van Japan was het toestel echter al direct overbodig. Het belandde vrijwel ongebruikt met tientallen andere Lancasters in een opslag in Wales.

In 1952 kocht de Franse marine de NX611 en 53 andere exemplaren voor maritieme patrouilletaken, onder meer in Nieuw Caledonië in de Stille Zuidzee. In 1964 keerde het weer terug naar Engeland. Daar stond het jaren als *static display* bij een RAF-basis, totdat de familie van Andrew Panton het in 1982 kocht voor haar museum. Het doel was het toestel rijklaar te krijgen. In het begin nog met slechts een functionerende Rolls Royce Merlin XX V12 motor. Ondertussen heeft het nu weer vier werkende motoren.

In de afgelopen twintig jaar dat Just Jane plichtsgetroouw bijna als kermisattractie haar taxi rondjes maakte, dook de gedachte aan een verdergaande restauratie met regelmaat op. In 2016 gaf een grondige technische en financiële haalbaarheidsstudie groen licht voor restauratie naar luchtwaardigheid. Ze konden beginnen. De speurtocht naar onderdelen leidde in Zwitserland in 2018 tot de verbluffende ontdekking van een compleet nieuwe Merlin XX-motor. Die was daar ooit afgeleverd voor een houten jachtbommenwerper, de RAF Mosquito, die daar tijdens de oorlog een noodlanding had gemaakt. Maar tegen de tijd dat de motor arriveerde, bleek dat vliegtuig al zo slecht dat de motor in een opslagplaats verdween.

„Tot wij langskwamen”, vertelt Andrew Panton laconiek. Een bezoek aan Canada leverde maar

‘Voor die tijd was het een technisch hoogstandje. Net zo modern als een F-35, de Joint Strike Fighter, nu’

lieft zes sets landingsgestellen op. Ook originele duivenkooien zijn teruggevonden. Was er een noodlanding op zee gemaakt, dan werd de duif losgelaten met de coördinaten van de plek des onheils op een briefje. De duif vloog terug naar zijn thuisbasis, waar dan een reddingsactie gestart werd.

In de loop der jaren verzamelde het Lincolnshire Aviation Heritage Centre veel bouwtekeningen, kennis en onderdelen. Professionele monteurs en deskundige vrijwilligers doen het feitelijke werk. De inkomsten uit het museum, giften van sponsors en donateurs maken het project financieel mogelijk.

„Het was fascinerend om onder leiding van professionele monteurs mee te werken aan de ophanging van de achterste geschutskoepel. Die zat met misschien wel vijfhonderd klinknagels en bouten in elkaar. Om weer te mogen vliegen met het toestel moesten ze stuk voor stuk uitgeboord worden en vervangen door nieuwe en betere exemplaren. Ook de vleugelranden vroegen soortgelijk restauratiewerk. Niet moeilijk, maar wel veel, nauwkeurig en heel belangrijk werk.”

Het Aviation Heritage Centre werkt nauw samen met de RAF Battle of Britain Memorial Flight, een ander vliegtuigmuseum. Hier is de enige nog in Europa vliegende Lancaster in gebruik. „Die mensen daar hebben veel kennis en schitterende verhalen over hun eigen Lanc.”

Voor Van der Leeuw kan de tijd eigenlijk niet snel genoeg gaan. „Just Jane kan alleen haar bewijs van luchtwaardigheid krijgen als de Britse luchtvaartautoriteit over zeven jaar de volledige constructie heeft goedgekeurd. Dat gaat zeker lukken. Wat een prachtmoment wordt dat!”

Meer informatie over het project is online te vinden: lincsaviation.co.uk.